

OPONENTSKÝ POSUDEK

Sára Jandová

Analýza díla *Szene aus dem Prager Judentandelmarkte* Jana Theobalda Helda: hudební reflexe pražského židovského trhu v raném 19. století
Bakalářská práce ÚHV FF UK, 2024

Skladatelská tvorba Jana Theobalda Helda, lékaře, hudebního nadšence a významného představitel pražského kulturního života obrozené éry, byla doposud známa jen zlomkovitě. Předložená práce se zabývá dílem, které bylo dokonce považováno za ztracené: *Scéna z pražského židovského trhu* pro vokální a smyčcový kvartet s klavírem z r. 1838, dochovaná v rukopisném opisu v Hudebním oddělení Národní knihovny v Praze. Předlohou tohoto parodického díla byla druhá věta Klavírní sonáty g moll op. 34 č. 2 Muzia Clementiho, s níž se Held seznámil pravděpodobně prostřednictvím Jana Ladislava Dusíka. Práce se ovšem nezaměřuje pouze na samotné dílo, nýbrž zohledňuje i široký kontext soukromého provozování hudby v Praze a dobovou recepci pražského židovského trhu, respektive topos „židovskosti“.

Sára Jandová předložila odborný text, jehož kvality bezesporu převyšují nároky kladené na běžnou bakalářskou práci. Naprosto přesvědčivě se vypořádala s kritikou hlavního pramene, což jí umožnilo upřesnit jeho vznik; do analytické části práce navíc zahrнула rozbor autografní skici, a to navzdory obtížné čitelnosti Heldova rukopisu. Díky studiu hebraistiky a židovských studií mohla Jandová hlouběji proniknout do tematiky pražského židovského Tandelmarktu. Přínos jejího interdisciplinárního přístupu je patrný zvláště v kapitole 6.1, v níž na základě řady dobových pramenů, mj. průvodců, pojednává Tandelmarkt jako „divadlo“ jinačnosti. Ačkoliv v dobových pramenech odkrývá i antijudaistické tóny, nesnaží se o interpretaci Tandelmarktu jako prostoru antisemitské nenávisti, ale spíše studnice (tragi)komičnosti. Autorka se velmi kompetentně zhostila i textové analýzy, přičemž je pochopitelné, že kompletování překladu by si vyžadovalo hlubší proniknutí do jazyka jidiš a některých německých nářečí.¹ Rovněž při hudební analýze prokázala značnou erudici; trefně poukazuje na Heldovy odchylky zavedené za účelem parodického vyznění díla.

Nahlížíme-li analýzu jako prostředek, není nutno tento obrat užívat v titulu práce. Vzhledem k tomu, že dílo vzniklo v r. 1838, přesahuje práce dle mého názoru obzor „raného“ 19. století. V českém překladu pojmu „Szene“ by mělo být ponecháno užití singuláru. Jelikož dílo bylo považováno za ztracené a autorka v abstraktu hovoří o „nalezeném“ rukopisném opisu, bylo by příhodné doplnit několik informací k historii uložení tohoto pramene. Drobnou formální optimalizaci je možno navrhnout v kapitole shrnující stav bádání. Lexika 19. století mají dnes již pramennou povahu, sekundární literatura pojednaná na s. 14–15, tedy v rámci kapitoly „Jan Theobald Held – prameny“, mohla být přiřazena k ostatní sekundární literatuře. Plauzibilnější by bylo rovněž obrácení pořadí kapitol „Sekundární literatura“ a „Prameny“. Následující kapitola „Popis pramene“ je chybně číslována jako „4.“ (místo „3.“). Připojuji několik drobných errat: datum Heldova úmrtí „1751“ (s. 8), „Mozartovský kult“ (s. 27),

---

¹ Některé pojmy se pravděpodobně kryjí např. s falckým dialektem: „Jou“ (žertovný pozdrav), „Flor“ (krepová látka). Ve slovníku jihohesenského nářečí lze doložit obrat „bey meiner Schomme“ (namouduši), rovněž varianta „nit“ (namísto „nicht“) je zastoupena i v ostatních nářečích.

„Gluk“ (s. 27), „Mayerbeer“ (s. 28). V citaci pamětí a korespondence by bylo vhodné zřetelněji oddělit autora a editora/editory, u studií ve sbornících pak konsekventně uvádět celý rozsah stran.

Význam bakalářské práce Sáry Jandové spočívá především v tom, že dokázala dílo pojednat v širším kulturním a společenském kontextu doby a otevřít nový prostor budoucímu bádání. Autorka koncizně shrnuje podněty pro další výzkum v závěrečné kapitole. Mimořádně důležitý je odkaz na nezpracovaný fond Josefa Miloty v Hradci Králové. Práce též jasně ukázala, jak cenným pramenem k dějinám pražského hudebního života, zvláště pak soukromé hudební praxe, jsou Heldovy paměti. Podrobnější zpracování by si do budoucna zasloužilo např. i téma provázanosti pražské univerzitní estetiky (August Gottlieb Meissner, Johann Heinrich Dambeck) s hudebním životem města.

Za účelem oslovení širší vědecké obce doporučuji zveřejnění zkrácené podoby textu v odborném periodiku. Do této verze by bylo vhodné případně začlenit přehled operních děl s židovskou tematikou (viz např. pražská premiéra Halévyho *Židovky* v r. 1838), respektive s židovskými (parodicky ztvárněnými) postavami, s nimiž bylo pražské publikum obeznámeno. Heldova *Scéna z pražského židovského trhu* je pozoruhodná svým komorním zacílením, které však vykazuje i afinity k žánru komické opery (pasáže *mezzo voce*). Řada badatelů si pravděpodobně položí otázku, zda se nedochovala nějaká další obdobně koncipovaná díla.

Svou bakalářskou prací Sára Jandová prokázala, že má všechny předpoklady k navazujícímu studiu.

Navrhovaná klasifikace: výborně

V Praze 15. 8. 2024

Dr. Markéta Štědronská